

Bibliografické záznamy

1. K čemu slouží

Možná to tak z vašeho pohledu zatím nevypadá, ale bibliografické citace mají svou logiku. Byly stvořeny kvůli tomu, aby čtenář v knihovně co nejrychleji a nejsnadněji našel požadovaný dokument. Hledat v průměrně velké knihovně publikaci podle špatně zapsaného záznamu je utrpení a ztráta času. Čtenář nepocituje vzrušení z objevování nového; jen vztek a zoufalství, že někdo – knihovník, ale nejčastěji autor, který v seznamu použité literatury špatně uvedl bibliografický záznam – z lenosti či lajdáctví špatně odvedl svou práci a vy si teď musíte lámat hlavu a zkoušet různé figle a způsoby hledání, abyste se k požadované položce dostali.

Častokrát se ale stává, že chyba je na vaší straně, protože neumíte číst bibliografický zápis a že tím pádem hledáte jako knihu položku, která je ve skutečnosti článkem v časopisu či ve sborníku, případně kapitolou v kolektivní monografii.

Existuje spousta způsobů, jak zapsat bibliografii a každý z nich má své výhody a nevýhody. Zásada číslo jedna pro vás jako budoucí autory je nemíchat dohromady různé způsoby zápisu. Rozhodněte se pro jeden a toho se držte. Nicméně v drtivé většině případů toto rozhodnutí a následné používání konkrétní bibliografické normy není vaše volba, ale je předem dané.

V následujících kapitolkách si tedy přiblížíme tři systémy bibliografického zápisu. Jako první si probereme normu předepsanou Českým normalizačním institutem (ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2). Následovat budou dvě nejrozšířenější mezinárodní normy: MLA (Modern Language Association) a APA (American Psychological Association).

2. Výběr z ČSN ISO 690-2 a ČSN ISO 690-2

První z nich se vztahuje z zápisu a citacím tištěných dokumentů, druhá k dokumentům elektronickým.

Monografie

Správně zapsaná monografie musí obsahovat následující *prvky popisu* v následujícím pořadí: Autor. Název. Podřízená odpovědnost (tj. překladatel, editor, ilustrátor apod.). Podnázev. Vydání. Nakladatelské údaje (místo a nakladatel), Rok. Rozsah. Edice. Poznámky. ISBN.

Pokud je autorů více než tři, uvádí se jeden, dva, nebo tři první (jména se oddělují středníky) a přidá se zkratka *et al.* (tj. „a další“). První vydání se nemusí uvádět. ISBN není povinné.

Všimněte si i „detailů“ jako je typ písma a oddělování pomocí teček či čárek. Jsou to prvky, které mají svůj význam! Tak uvidíte, že příjmení autorů se píše VELKÝMI PÍSMENY a ne KAPITÁLKAMI, název monografie se píše *kurzívou*, mezi jednotlivými údaji jsou tečky, akorát mezi místem vydání a vydavatelem je dvojtečka, vydavatel a rok vydání jsou oddělené čárkou.

Příklady:

LAPESA, Rafael. *Historia de la lengua española*. Prolog Ramón MENÉNDEZ PIDAL. 8. vydání, 9. přetisk. Madrid: Gredos, 1997. 690 s. ISBN 84-249-0072-3.

ALVAR, Manuel; POTTIER, Bernard. *Morfología histórica del español*. 1. vydání, 2. přetisk. Madrid: Gredos, 1993. 533 s. ISBN 84-249-0888-0.

Článek v časopisu

Prvky popisu jsou následující: Autor. Název. Název zdrojového dokumentu (noviny, časopis). Lokace ve zdrojovém dokumentu: Rok, Číslo svazku, Rozsah (strana od do). ISSN není povinné. Všimněte si, že zde se značí kurzívou název časopisu.

Příklady:

ANGLADA ARBOIX, Emília. Lexicografía, metalexigrafía, diccionario, discurso. *Sintagma*, 1991, č. 3, s. 5-11. ISSN 0214-9141.

ADIEGO, Ignasi-Xavier; MARTÍN, Ana Isabel. George Borrow, Luis de Usos y sus respectivos vocabularios gitanos. *Revista de Filología Española*, 2006, roč. LXXXVI, č. 1, leden – červen, s. 7-30. ISSN 0210-9174.

Článek ve sborníku či jiném kolektivním díle

Příklady shrnuté v tomto oddíle uvádějí příklady citací prací v různých typech děl. Přiznávám, že celá tato podkapitola je principiálně špatně, protože tu míchám dohromady práce různé vědecké hodnoty; článek ve sborníku má nižší prestiž a úroveň hodnocení než článek v kolektivní monografii či v příloze respektovaného vědeckého časopisu. Mají však společné prvky popisu, a to je z pedagogického hlediska teď důležitější než jejich vědecký rank.

Prvky popisu: Autor. Název. (článku). Autor. Název. (zdrojového dokumentu, tj. sborníku). Vydání. Nakladatelské údaje (místo, nakladatel). Rok. Rozsah (strana od do). ISSN (ISSN) není povinné. První vydání – ani v případě, pokud existuje i další – se nemusí uvádět.

První příklad je kapitola v kolektivní monografii, druhý je článek ve sborníku z konference a třetí je článek v příloze vědeckého časopisu:

CASTILLO CARBALLO, María Auxiliadora. La macroestructura del diccionario. In *Lexicografía española*. Ed. Antonia María MEDINA GUERRA. Barcelona: Ariel, 2003, s. 79-101. ISBN 84-344-8253-3.

GARCÍA PLATERO, Juan Manuel. Presencia de las voces seudofijadas en los diccionarios del español. In *Tendencias en la investigación lexicográfica del español: El diccionario como objeto de estudio lingüístico y didáctico. Actas del congreso celebrado en la Universidad de Huelva del 25 al 27 de noviembre de 1998*. Ed. Stefan RUHSTALLER; Josefina PRADO ARAGONÉS. Huelva: Servicio de Publicaciones. Universidad de Huelva, 2000, s. 425-432. ISBN 84-95089-48-3.

CAMPOS SOUTO, Mar; PÉREZ PASCUAL, Ignacio. Los galleguismos en el *DRAE-1884*. In *El Diccionario de la Real Academia española: ayer y hoy*. Ed. Mar CAMPOS SOUTO; Ignacio PÉREZ PASCUAL. Příloha časopisu *Revista de Lexicografía*, č. 1. A Coruña: Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións, 2006, s. 39-53. ISBN 84-9749-214-5.

Citace z elektronických zdrojů

Platí pro ně tytéž zásady jako pro citaci ze zdrojů tištěných. Jediný rozdíl je v tom, že se uvádí druh nosiče, tj. CD-ROM nebo DVD-ROM, případně *online*; v případě internetových zdrojů je nutné uvést i datum konzultace. U elektronických zdrojů se obvykle neuvádí počet stran. Pokud však stránkování mají – platí zvláště u článků v elektronických časopisech – čísla stran se uvedou.

Příklad monografie:

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española*. 22. vydání. Madrid: Espasa-Calpe, 2001. LVII + 2368 s. ISBN 84-239-6814-6.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española* [CD-ROM]. 22. vydání. Madrid: Espasa-Calpe, 2003.

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA. *Diccionario de la lengua española* [online]. 22. vydání [cit. 19. října 2008]. Dostupné na <http://www.rae.es/rae.html>.

Příklad článku v elektronickém časopisu, případně článek v časopisu, který má elektronickou i tištěnou verzi:

PRIETO GARCÍA-SECO, David. Vicisitudes lexicográficas: a propósito del artículo *catorceno*, *-na* del *Diccionario* de la Real Academia española. *Res Diachronicae* [online], 2008, č. 6, s. 93-104 [cit. 19. října 2008]. Dostupné na <http://home.pages.at/resdi/Numeros/Numero6/7.pdf>. ISSN: 1887-3553.

GARACHANA CAMARERO, Mar. Gramática y pragmática en el empleo del artículo en español. *MarcoELE. Revista de didáctica ELE* [online], 2008, č. 7 [cit. 19. října 2008]. Dostupné na <http://www.marcoele.com/num/7/02e3c09b2d0c6c504/garachana.pdf>. ISSN 1885-2211.

Posledním uváděným příkladem je článek v elektronickém sborníku:

CRUZ, Edilberto. Lexicografía y terminología. In *VIII Simposio Iberoamericano de Terminología. La terminología, entre la globalización y la localización, Cartagena de Indias, 28-31 de octubre de 2002*. Sborník [online]. 2004 [cit. 19. října 2008]. Dostupné na <http://www.riterm.net/actes/8simposio/cruz.htm>.

3. Výběr z MLA

MLA (Modern Language Association) je jedním z nejpoužívanějších mezinárodně uznávaných způsobů bibliografického zápisu v oblasti humanitních oborů. Nemáme zde prostor k tomu, abychom zde postihli tento způsob zápisu v celé jeho šíři. Omezíme se pouze na zápis základních typů publikací, tak jako v případě české normy. Případní zájemci mohou konzultovat celý manuál v univerzitní knihovně jak filozofické tak pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, případně na <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/557/01/>.

Nebudeme zde již rozepisovat jednotlivé *prvky popisu*, jelikož je to zbytečné. Prvky popisu se nemění. Ty, byly povinné v české normě, zůstávají povinné i zde, a stejně tak i ty, které byly v české normě fakultativní, jako např. ISBN, jsou nadále fakultativní i v MLA. Rozdílný je pouze způsob zápisu jednotlivých dat.

Pro názornost a pro srovnání zde přepíšeme podle MLA citace, které jsme uváděli jako příklady pro českou normu.

3.1. Monografie

Lapesa, Rafael. Historia de la lengua española. Foreword Ramón Menéndez Pidal. 8th ed., 9th reprint. Madrid: Gredos, 1997.

Alvar, Manuel and Bernard Pottier. Morfología histórica del español. Madrid: Gredos, 1993.

3.2. Článek v časopisu

Anglada Arboix, Emília. “Lexicografía, metalexigrafía, diccionario, discurso”. *Sintagma* 3 (1991): 5-11.
Adiego, Ignasi-Xavier and Ana Isabel Martín. “George Borrow, Luis de Usó y sus respectivos vocabularios gitanos”. *Revista de Filología Española* LXXXVI.1 (2006): 7-30.

3.3. Článek ve sborníku či jiném kolektivním díle

Castillo Carballo, María Auxiliadora. “La macroestructura del diccionario”. *Lexicografía española*. Ed. Antonia María Medina Guerra. Barcelona: Ariel, 2003. 79-101.
García Platero, Juan Manuel. “Presencia de las voces seudofijadas en los diccionarios del español”. *Tendencias en la investigación lexicográfica del español: El diccionario como objeto de estudio lingüístico y didáctico. Actas del congreso celebrado en la Universidad de Huelva del 25 al 27 de noviembre de 1998*. Ed. Stefan Ruhstaller and Josefina Prado Aragonés. Huelva: Servicio de Publicaciones. Universidad de Huelva, 2000. 425-432.
Campos Souto, Mar and Ignacio Pérez Pascual. “Los galleguismos en el *DRAE-1884*”. *El Diccionario de la Real Academia española: ayer y hoy*. Ed. Campos Souto, Mar and Ignacio Pérez Pascual. *Revista de Lexicografía* 1. A Coruña: Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións, 2006. 39-53.

3.4. Elektronické zdroje

Prieto García-Seco, David. “Vicisitudes lexicográficas: a propósito del artículo *catorceno, -na* del *Diccionario* de la Real Academia española”. *Res Diachronicae* 6 (2008): 93-104. 19 October 2008 <<http://home.pages.at/resdi/Numeros/Numero6/7.pdf>>.
Garachana Camarero, Mar. “Gramática y pragmática en el empleo del artículo en español”. *MarcoELE. Revista de didáctica ELE* 7 (2008). 19 October 2008 <<http://www.marcoele.com/num/7/02e3c09b2d0c6c504/garachana.pdf>>.
Cruz, Edilberto. “Lexicografía y terminología”. *VIII Simposio Iberoamericano de Terminología. La terminología, entre la globalización y la localización, Cartagena de Indias, 28-31 de octubre de 2002*. 2004. 19 October 2008 <<http://www.riterm.net/actes/8simposio/cruz.htm>>.

4. Výběr z APA

Systém APA (American Psychological Association) je jedním z nejpoužívanějších způsobů bibliografického zápisu v oblasti společenských věd. Ani zde se nebudeme detailně rozepisovat o prvcích popisu, a to ze stejného důvodu jako v případě MLA. Zájemci o bližší seznámení s tímto systémem mohou konzultovat manuál uložený v knihovně fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, případně *online* na adrese:

<http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/>.

Obecné zásady pro používání systému APA jsou celkem jednoduché, jelikož se zde nehledí tolik na typ dokumentu jako spíše na autorství a podřízenost jednotlivých spoluautorů.

Manuál APA doporučuje vypisovat pouze příjmení autora – pro křestní jméno se uvádí pouze iniciály –, delší celky jako názvy knih a tituly časopisů se píší kurzívou, a kratší celky jako kapitoly, články, povídky, apod., se píší normálně, tj. bez podtržení, kurzívy, bez uvozovek či jakéhokoliv jiného způsobu značení.

Jak už bylo zmíněno, systém APA pouze klade důraz na řazení autorů. Pokud má určitá publikace méně než šest autorů, tak je třeba vypsát všechny v takovém pořadí, v jakém jdou za sebou (řazení autorů označuje jejich podíl na publikaci, tj. od největšího podílu po nejmenší). Pokud jich je více než šest, tak za šestým už se napíše jen zkratka *et al.* („a další“).

Pokud citujete více děl od jednoho autora, případně více děl od stejného autorského kolektivu, řadíte je chronologicky od nejstarší publikace po nejnovější. Pokud citujete více děl jednoho autora, která byla vydána v rámci jednoho roku, označujete je písmeny *a*, *b*, *c*, apod. (např. 2007a, 2007b, 2007c).

Pro názornost zde přepisujeme údaje uvedené pro ČSN a MLA. Všimněte si ale, že je řadíme podle jediného důležitého kritéria pro APA, a to je autorství. Rok publikace se píše hned za příjmením. Pokud citujete článek v kolektivní monografii, případně kapitolu z knihy, příslušné stránky se uvádí v závorce za názvem knihy; v případě článku v časopisu se však stránky píšou až na konci, tj. za číslem časopisu.

- Adiego, I.-X., & Martín, A. I. (2006). George Borrow, Luis de Usóz y sus respectivos vocabularios gitanos. *Revista de Filología Española*, LXXXVI (1), 7-30.
- Alvar, M., & Pottier, B. (1993). *Morfología histórica del español*. Madrid: Gredos.
- Anglada Arboix, E. (1991). Lexicografía, metalexicografía, diccionario, discurso. *Sintagma*, 3, 5-11.
- Campos Souto, M., & Pérez Pascual, I. (2006). Los galleguismos en el *DRAE-1884*. In M. Campos Souto & I. Pérez Pascual (Eds.), *El Diccionario de la Real Academia española: ayer y hoy* (39-53). *Revista de Lexicografía*, 1. A Coruña: Universidade da Coruña, Servizo de Publicacións.
- Castillo Carballo, M^a. A. (2003). La macroestructura del diccionario. In A. M^a. Medina Guerra (Ed.), *Lexicografía española* (79-101). Barcelona: Ariel.
- Cruz, E. (2004). Lexicografía y terminología. *VIII Simposio Iberoamericano de Terminología. La terminología, entre la globalización y la localización, Cartagena de Indias, 28-31 de octubre de 2002*. Retrieved October 19, 2008, from <http://www.riterm.net/actes/8simposio/cruz.htm>
- Garachana Camarero, M. (2008). Gramática y pragmática en el empleo del artículo en español. *MarcoELE. Revista de didáctica ELE*, 7. Retrieved October 19, 2008 from <http://www.marcoele.com/num/7/02e3c09b2d0c6c504/garachana.pdf>
- García Platero, J. M. (2000). Presencia de las voces seudofijadas en los diccionarios del español. In S. Ruhstaller & J. Prado Aragonés (Eds.), *Tendencias en la investigación lexicográfica del español: El diccionario como objeto de estudio lingüístico y didáctico. Actas del congreso celebrado en la Universidad de Huelva del 25 al 27 de noviembre de 1998* (425-432). Huelva: Servicio de Publicaciones. Universidad de Huelva.
- Lapesa, R. (1997). *Historia de la lengua española*. (8th ed., 9th reprint). Madrid: Gredos.
- Prieto García-Seco, D. (2008). Vicisitudes lexicográficas: a propósito del artículo *catorceno*, -na del *Diccionario de la Real Academia española. Res Diachronicae*, 6, 93-104. Retrieved October 19, 2008, from <http://home.pages.at/resdi/Numeros/Numero6/7.pdf>

V manuálu APA se rovněž uvádí, že pokud citujete elektronickou verzi publikace, ale zároveň existuje jak verze elektronická tak verze tištěná, nemusíte vyplňovat URL, ale pouze u citace uvedete, že se jedná o elektronickou verzi, jako u následujícího zápisu:

- Adiego, I.-X., & Martín, A. I. (2006). George Borrow, Luis de Usóz y sus respectivos vocabularios gitanos [Electronic version]. *Revista de Filología Española*, LXXXVI (1), 7-30.

5. Poznámky pod čarou a citování v textu

V manuálu APA se píše, že autoři by se měli vyhýbat poznámkám pod čarou už jen z toho důvodu, že tím prodražují tisk a zvyšují náklady na publikaci. Něco na tom je, jelikož když narazíte na publikaci, kde text v poznámkách pod čarou převyšuje text na stránce, začínáte tušit, že s publikací, či lépe řečeno s jejím autorem, něco není v pořádku...

Omezte poznámky pod čarou jen na nejnütnější minimum, a to na tzv. *poznámky vysvětlující*. Nepoužívejte prostor v poznámkách pod čarou na citování bibliografie. Bývalo to sice tradicí, v ČSN nejspíš dodnes, ale k přehlednosti textu to nepřispívá.

Pro citování bibliografie v textu si raději zvykněte na systém „autor-rok“ doporučený jak v MLA tak v APA. Tento systém má nespornou výhodu v tom, že veškeré bibliografické údaje v textu odkazují okamžitě na literaturu uvedenou v závěrečném seznamu. Při citování literatury v poznámce pod čarou se vám naopak může stát, že vám nějaká položka „vypadne“, což by se opravdu stát nemělo. Citování v textu může mít různou formu, vždy však musí obsahovat následující údaje, a to ne moc daleko od sebe: autora, rok vydání a

stranu, ze které citujete. Pro názornost uvádíme několik možností, tak jsou uváděny v již citovaném manuálu APA:

- a) According to Jones (1998), “Students often had difficulty using APA style, especially when it was their first time” (p. 199).
- b) Jones (1998) found “students often had difficulty using APA style” (p. 199); what implications does this have for teachers? If the author is not named in a signal phrase, place the author's last name, the year of publication, and the page number in parentheses after the quotation.
- c) She stated, “Students often had difficulty using APA style,” (Jones, 1998, p. 199), but she did not offer an explanation as to why.

Další možnost citování v textu, kterou však již manual APA nezmiňuje, ale která je velmi častá, je oddělování roku vydání a citované strany dvojtečkou (Jones, 1998: 199). Je zřejmé, že ve španělsky psaném textu nenapišeme (p. 199), nýbrž (pág. 199).

6. Citování citátů a zkratky v bibliografických záznamech obecně

Jedním z nejčastějších kamenů úrazu v diplomových pracech bývají, kromě citací samotných, i nepřímé citace, tj. citování citátů, a následně pak používání zkratk obecně. V této kapitole si probereme některé nejpoužívanější zkratky, které se mohou objevit v souvislosti s bibliografickým záznamy. Většina z nich však souvisí s citováním v poznámce pod čarou, takže pokud dáte na mou radu a poznámky pod čarou budete používat jen pro vysvětlující poznámky, nebudete si muset komplikovat život. Pokud jste však vyznavači zásady „proč dělat něco jednoduše, když to jde složitě“, následující řádky jsou exkluzivně pro vás.

S první zkratkou, o které budeme mluvit, se však pravděpodobně setkájí i ti, kdo zvolí systém citací v textu. Jedná se o zkratku *apud*, zkracovanou někdy na *ap*. Používá se pro označení nepřímé citace, neboli „citátu citátu“; tzn. případ, kdy citujete autora, který v daném místě cituje jiného autora.

Příklad:

Představte si, že píšete práci o slovnících španělské romštiny. V jednom z materiálů narazíte na citát, který vás zaujme a taky byste jej chtěli citovat, ale původní zdroj tohoto materiálu nemáte k dispozici, příp. tušíte, že není zase až tak důležitý, abyste zbytečně plýtvali silami na jeho získání. Spokojíte se s „citátem citátu“. Takže když pročítáte článek I.-X. Adiego a A. I. Martín (2006; *vid supra*) a narazíte na pasáž: „Irving Brown se preguntaba, en una breve nota publicada en el *Journal of the Gypsy Lore Society* 5: «¿Ha descubierto alguien la fuente que usó Borrow en la confección del vocabulario de *The Zincali*? La mayoría de las palabras las puede haber recogido él mismo, pero hay una considerable evidencia interna de que algunas fueron tomadas de una obra anterior.»“, vyřešíte celé dilema asi následovně:

„Fue Irving Brown uno de los primeros investigadores que preguntaba por las fuentes utilizadas por George Borrow para la confección del vocabulario de *The Zincali* (*apud* Adiego, Martín, 2006: 8)“. Do závěrečné bibliografie pak uvedete jen článek Adiego, Martín (2006), protože jste pracovali jen s ním. Pokud někoho bude zajímat údaj práce Irwinga Browna, může si ho už dohledat sám.

Další zkratkou, kterou nejspíš využijí i zastánci citací v textu, je zkratka *cf.* nebo také *cf.* Pochází z latinského *cónfer* „srovnej“; některé španělské normativní příručky jako např. *Diccionario Panhispánico de Dudas* uvádí jako přijatelné i tvary *cónf.* a *cónfr.* Tuto zkratku můžete použít jak přímo v textu, tak i ve vysvětlující poznámce pod čarou ve chvíli, kdy odkážete čtenáře na další literaturu, která pojednává o stejném či podobném tématu.

Příklad:

El gitano pues quedó limitado a ser la lengua del hogar familiar pero a la vez funcionaba como una señal de pertenencia al grupo; esta función críptica del gitano explica la polisemia del término “caló”, utilizado en el siglo XIX y a principios del siglo XX sin distinción alguna para referirse tanto a la lengua gitana como para denominar el sociolecto de los delincuentes y la jerga carcelaria (cf. Salillas 2000 [1896] o Gil Maestre 1893).

Jak je vidno, v tomto případě se autor domnívá, že není nutné se dále o tématu rozepisovat, a tak pouze zvědavé čtenáře odkáže na další literaturu, která se dané otázce věnuje podrobněji. Kompletní bibliografické údaje jsou pak uvedeny v závěrečném seznamu literatury. Údaje uvedené v textu příkladu v závorce však můžeme dát i do poznámky pod čarou, jelikož by se jednalo o vysvětlující poznámku.

Další uvedené zkratky už jsou pro akademické masochisty a sebedmrškače. Jsou využitelné především pro bibliografické údaje v poznámkách pod čarou. Když už si to tedy nenecháte vymluvit a opravdu si chcete komplikovat život, tak aspoň tento systém použijte správně. A dobře vám tak, já jsem vás varoval.

Zkratka *ib.* nebo *ibíd.* pochází z latinského *ibidem* „tam, na stejném místě“. Používá se v citacích v poznámkách pod čarou v případě, kdy opakovaně v rámci poznámek pod čarou na jedné straně citujete ze stejného díla. Nesmí se vám do toho vloučit citace z jiného díla, protože v tom případě byste museli první údaj celý znovu vypisovat. Zároveň se *ibíd.* nesmí objevit na stránce samostatně bez předchozí reference, jelikož v tom případě není jasné, k čemu odkazuje. Z toho je zřejmé, že pro automatické formátování textu ve MS Word to je krajně nepohodlné, protože když textový editor globálního kapitalisty vyhodnotí, že máte na jedné straně moc poznámek pod čarou, posune je na další stranu bez ohledu na to, že používáte odkazy typu *ibíd.*

Příklad: (představte si, že se jedná o poznámky pod čarou)

Ano:

¹ LAPESA, Rafael. *Historia de la lengua española*. Prolog Ramón MENÉNDEZ PIDAL. 8. vydání, 9. přetisk. Madrid: Gredos, 1997. s. 147.

² *Ibíd.*

(citace ze stejného díla a ze stejné strany)

³ *Ibíd.*, s. 155.

(citace ze stejného díla, ale z jiné strany)

(poznámky na nové straně)

⁴ LAPESA, Rafael. *Historia de la lengua española*. Prolog Ramón MENÉNDEZ PIDAL. 8. vydání, 9. přetisk. Madrid: Gredos, 1997. s. 166.

⁵ ALVAR, Manuel; POTTIER, Bernard. *Morfología histórica del español*. 1. vydání, 2. přetisk. Madrid: Gredos, 1993. s. 201.

⁶ *Ibíd.*

(již citace z díla v poznámce č. 5 a ze stejné strany)

Ne:

¹ LAPESA, Rafael. *Historia de la lengua española*. Prolog Ramón MENÉNDEZ PIDAL. 8. vydání, 9. přetisk. Madrid: Gredos, 1997. s. 147.

² *Ibíd.*

³ *Ibíd.*, s. 155.

(poznámky na nové straně)

⁴ *Ibíd.*, s. 166.

(není zřejmé, k čemu odkazuje a čtenář musí zbytečně listovat)

⁵ ALVAR, Manuel; POTTIER, Bernard. *Morfología histórica del español*. 1. vydání, 2. přetisk. Madrid: Gredos, 1993. s. 201.

⁶ *Ibíd.*, s. 166.

(předpokládá se, že se jedná o citaci z Alvar-Pottier; pokud to má být opět Lapesa, je třeba vypsát znovu celý údaj)

Zkratka *íd.* pochází z latinského *ídem* „totéž“ a používá se v poznámkách pod čarou pro označení jiné či další publikace již citovaného autora. Pokud se zkratka objevuje na začátku citátu, tj. na začátku věty, píše se s velkým písmenem a bez přízvuku.

Příklad:

(poznámka pod čarou)

¹ ADIEGO, Ignasi-Xavier. *Un vocabulario español-gitano del Marqués de Sentmenat (1697-1762): edición y estudio lingüístico*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2002. s. 132.

² *Id.* Del romaní comú als calós ibèrics. *Llengua & Literatura*, 2004, 15, s. 216.

Zkratka *loc. cit.*, někdy dále zkracovaná až na *l. c.*, znamená „na citovaném místě“ a používá se v případech, když chceme citovat stejnou stranu již dříve citovaného díla, ale mezi posledním a aktuálním citátem téhož díla se nacházejí citáty jiných děl.

Příklad:

(poznámka pod čarou)

¹ LAPESA, Rafael. *Historia de la lengua española*. Prolog Ramón MENÉNDEZ PIDAL. 8. vydání, 9. přetisk. Madrid: Gredos, 1997. s. 166.

² ALVAR, Manuel; POTTIER, Bernard. *Morfología histórica del español*. 1. vydání, 2. přetisk. Madrid: Gredos, 1993. s. 201.

³ LAPESA, Rafael. *loc cit.*

Povšimněte si, že takto jste omezeni jen na jedno dílo R. Lapesy. Pokud byste jich citovali více, nemůžete tento systém použít, protože by nebylo jasné, o který *loc. cit.* by se v každém jednotlivém případě jednalo.

Další zkratkou je *op. cit.* Pochází opět z latiny, a to buď z *opus citatus* „citované dílo“ nebo z *opere citato* „v citovaném díle“. Uvádí se obě možnosti. Používá se v podobné situaci jako zkratka *loc. cit.* pouze s tím rozdílem, že citáty pochází z různých stránek citovaného díla. Existuje rovněž španělská varianty zkratky *ob. cit.* („obra citada“)

Příklad:

(poznámka pod čarou)

¹ LAPESA, Rafael. *Historia de la lengua española*. Prolog Ramón MENÉNDEZ PIDAL. 8. vydání, 9. přetisk. Madrid: Gredos, 1997. s. 166.

² ALVAR, Manuel; POTTIER, Bernard. *Morfología histórica del español*. 1. vydání, 2. přetisk. Madrid: Gredos, 1993. s. 201.

³ LAPESA, Rafael. *op. cit.*, s. 170.

Zkratka *art. cit.* znamená „citovaný článek“, a je tedy pouhou variací na zkratku *op. cit.* Uvádím ji zde pouze pro doplnění.

Zkratka *vid* pochází z latinského *vide* „podívej se“. Používá se k odkazování k již dříve uvedené poznámce či jiné informaci a slouží nám tím pádem k tomu, abychom se vyhnuli zbytečnému opakování. Ve španělské tradici se rovněž používá v těchto situacích výrazu *véase*, který má zkratku *v*.

Příklad:

⁵ La cuestión de la piratería lexicográfica en la diccionarística medieval con todas sus peculiaridades y connotaciones viene detalladamente expuesta en ALVAR EZQUERRA, Manuel. Los primeros siglos de nuestra lexicografía. *De antiguos y nuevos diccionarios del español*. Madrid: Arco/Libros, 2002, s. 51-85.

¹⁸ *Vid* nota 5.

Poslední zkratkou, o které jsem chtěl hovořit, je *passim*. Znamená „tady a v dalších částech“. Používá se v případech, kdy není v silách diplomanda citovat všechny stránky jednoho díla jednoho autora, kde se o dané problematice mluví. Je to zkratka velice pohodlná, ale prosím nezneužívejte toho a používejte ji jen ve vyjimečných případech.

Příklad:

⁵ La cuestión de la piratería lexicográfica en la diccionarística medieval con todas sus peculiaridades y connotaciones viene detalladamente expuesta en ALVAR EZQUERRA, Manuel. Los primeros siglos de nuestra lexicografía. *De antiguos y nuevos diccionarios del español*. Madrid: Arco/Libros, 2002, s. 51-85 *passim*.

(případně i: s. 51 a *passim*)

Dříve než se s vámi rozloučím, chtěl bych upozornit ještě na dvě zkratky, z nichž jednu jsem bez vysvětlení již v této kapitole použil. Jedná se o zkratky *supra* „výše“ a *infra* „níže“. Používají se ve spojení se zkratkou *vid* (*vid supra* „viz. výše“; *vid infra* „viz. níže“).